

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Назва навчальної дисципліни – Мова. Культура. Суспільство

2. Вид (статус) навчальної дисципліни – вибіркова

3. Освітній рівень – Перший (бакалаврський) рівень

4. Галузь знань – 03 Гуманітарні науки

5. Спеціальність – 035 Філологія

6. Мета навчальної дисципліни: надати студентам знання щодо теорій походження мови, щодо порівняння мов світу на предмет їхніх спільних і відмінних ознак, впливу мови на суспільну свідомість і впливу суспільства (його матеріальної і духовної культури) на мову. Комунікація в сучасному світі потребує знань її особливостей, притаманних різним культурам. Під час навчання іноземних мов обов'язково має бути взята до уваги специфіка комунікації їхніх носіїв, відмінна від комунікації рідною мовою студентів. Ознакою сучасного світу є не тільки мультикультуралізм, а й глобалізація, що потребує мов міжнародного спілкування, про які також іде мова в цьому навчальному курсі. Тим самим курс є засадничим для підготовки спеціалістів у галузі іноземних мов.

7. Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення студентів з основними теоріями походження мови та їх значенням для лінгвістичної науки;
- формування уявлення про спільні та відмінні риси мов світу з урахуванням їхніх типологічних особливостей;
- вивчення взаємозв'язків між мовою та суспільством, зокрема впливу мови на формування суспільної свідомості та впливу матеріальної і духовної культури на мовні процеси;
- набуття знань про особливості міжкультурної комунікації та необхідність урахування культурних відмінностей у процесі навчання іноземних мов;
- розуміння ролі мов міжнародного спілкування в умовах глобалізації та сучасного мультикультурного світу.

8. Зміст навчальної дисципліни:

Розділ 1. Мова.

Тема 1. Еволюція мови.

Ранні теорії походження мови (міфи про походження мови, звуконаслідування).

Сучасні теорії походження мови. Моногенезис, полігенезис.

Семіотика комунікації. Історія писемності, типи писемності (піктограми, логограми, фонограми). Письмо та диджиталізація.

Тема 2. Варіативність мови.

Стандартна варіативність. Пандіалектна компетентність. Варіативність у межах мови: типи лектів (діалекти, соціолекти, еталекти, етнолекти, гендолекти, національні варіанти англійської мови).

Розмаїття мов, генеалогічна класифікація мов. Мовний контакт: субстрат, суперстрат, адстрат, піджини, креоли.

Розділ 2. Мова і культура.

Тема 3. Культура.

Поняття культури. Основні поняття, що характеризують культуру (розбіжності, різновиди, толерантність, вплив культури). Структура культури. Видимі та приховані елементи культури.

«Великі» та «маленькі» культури, їх кореляція.

Цінності та переконання як елементи культури, їхня роль, ступінь універсальності.

Типи культур. Теорія Е. Голла – висока / низька контекстуальність, теорія Г. Гофстеда – індивідуалізм / колективізм, уникнення невизначеності, маскуліність / фемінність.

Теорія культурної грамотності Е. Гірша.

Визначення цінностей: ставлення до природи, часу, простору, походження людини, комунікації.

Тема 4. Мова і культура.

Теорія мовної відносності (теорія Сепіра-Ворфа), докази мовної відносності.

Вплив культури на мову. Реалії, категорії реалій, назви культурних реалій, множинні номінації, ключові слова культури, культурно зумовлені тексти – фразеологія, фольклор і міфологія.

Різні форми соціалізації та акультурації: етикет, формули ввічливості.

Культурний та лінгвістичний імперіалізм.

Розділ 3. Мова, культура і суспільство.

Тема 5. Міжкультурні розбіжності в комунікації.

Комунікації та її канали, компоненти комунікації. Вербальна комунікація. Невербальна комунікація (паралінгвістика, екстра лінгвістика, кінетика, проксемика).

Міжкультурні розбіжності в тематично спільних комунікативних царинах. Мовні ритуали.

Тема 6. Глобалізація та мови.

Мови міжкультурної комунікації. Лінгва франка: міжнародні мови спілкування в окремих комунікативних сферах.

Мови в мультилінгвальному суспільстві.

Глобалізація та багатомовність (глобальні мови, англійська мова як глобальна, майбутнє глобальної англійської мови).

9. Пререквізити: базові знання з загального мовознавства, розвинені навички академічного читання, письма та усного мовлення англійською мовою на рівні не нижче B2 згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

10. Очікувані результати навчання:

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних та фахових компетентностей і досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти.

Загальних компетентностей:

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним. Уміння критично мислити та комплексно вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації власного наукового дослідження.

ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Здатність приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності.

ЗК8. Здатність працювати автономно та в команді. Вміння організовувати роботу в команді, розуміння всіх етапів командної роботи.

ЗК9. Здатність спілкуватися англійською мовою у професійній діяльності, опрацьовувати фахову літературу.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Оволодіння загальнонауковими знаннями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань у практичних ситуаціях.

ЗК14. Здатність і готовність до активного спілкування у науковій, і соціальній сферах діяльності, керуючись сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва, ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ЗК15. Здатність навчатися протягом життя, підвищувати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, розвивати й удосконалювати власну особистість.

Фахових компетентностей:

ФК1. Розуміння структури філологічної науки й її теоретичних основ, усвідомлення специфіки мовознавчого, літературознавчого та перекладознавчого компоненту, засвоєння ключових концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем сучасної філології.

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, фонетичний, лексичний, граматичний рівні.

ФК4. Здатність аналізувати просторові та соціальні різновиди мов, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних і літературних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК14. Розуміння комунікативної діяльності як реалізації функції мови в різних суспільних ситуаціях.

ФК16. Здатність визначати комунікативну, пізнавальну, номінативну, емоційно-експресивну та інші функції мови, характеризувати мовні та мовленнєві одиниці.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур і релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН16. Знати та розуміти основні поняття, теорії та концепції східної та германської філології, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови та мовлення, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.

ПРН18. Мати навички управління комплексними діями або проєктами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі східної та германської філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН19. Мати навички участі в наукових дослідженнях у галузі східної та германської філології.

ПРН21. Долати міжкультурні бар'єри на основі знання особливостей, цінностей, властивих культурам країн мов, що вивчаються.

11. Обсяг навчальної дисципліни: 3 кредити ЄКТС (90 годин)

денна форма : лекцій – 32 год., самостійна робота – 58 год.

заочна форма: лекцій – 10 год., самостійна робота – 80 год.

12. Форма контролю: Залік (5 семестр).

13. Інформація про викладача: доцент кафедри східних мов та міжкультурної комунікації Світлана ВІРОТЧЕНКО, e-mail: s.a.virotchenko@karazin.ua

14. Максимальна кількість студентів:

денна форма: 67

заочна форма: 27